هفتيوار رسالو :362
WEEKLY BOOKLET:362

اميراهل سنت جي ڪتاب "نيڪي جي دعوت" جي هڪ قسط

بنام

نيڪي

جي دعوت ڪيئن ڏيون؟

SINDHI

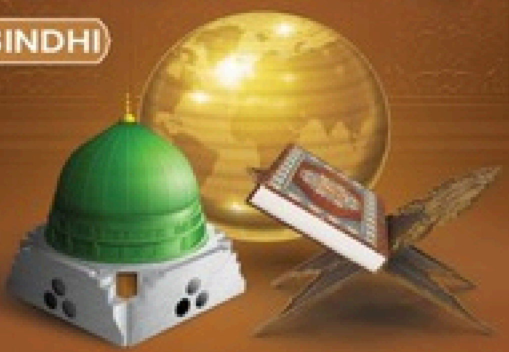

نيڪي جي دعوت ۾ نرمي ضروري آهي

خالي ٿيلهو

شرابي تي انفرادي ڪوشش جو نتيجو

بري ڳالهين کان روڪيو نه ته...!

شيخِ طريقت اميرِ اهلسنت باني دعوتِ اسلامي حضرت علامه مولانا ابو بلال

محمد الياس عطّار قادِري رضوي دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ط وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى خَاتَمِ النَّبِيّٖن ط

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ط بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

ڪتاب پڙهڻ جي دعا

ديني ڪتاب يا اسلامي سبق پڙهڻ کان پهريان هيٺ ڏنل دعا پڙهي چڏيو اِنْ شَآءَاللهُ جيڪو ڪجھ پڙهندا ياد رهندو، دعا هي آهي:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَاالْجَلَالِ وَالْاِ كْرَام

ترجمو: اي الله عَزَّوَجَلَّ اسان تي علم ۽ حڪمت جا دروازا کولي ڇڏ ۽ اسان تي پنهنجي رحمت نازل فرماءِ! اي عظمت ۽ بزرگي وارا!

(مستطرف ج ١ ص٤٠ دار الفڪربيروت)

طالب غم مدينہ بقيع و مغفرت

(نوٽ: اول آخر هڪ هڪ ڀيرو درود شريف پڙهي ڇڏيو)

رسالي جو نالو: **نيڪي جي دعوت ڪيئن ڏيون؟**

ڇاپو پهريون: محرم الحرام 1446هـ، جولاءِ 2024ع

تعداد:

ڇاپيندڙ: مڪتبة المدينہ عالمي مدني مرڪز فيضانِ مدينہ بابُ المدينہ ڪراچي

مدنی التجا: ڪنهن ڪي بہ هي ڪتاب ڇاپڻ جي اجازت ناهي

ڪتاب خريد ڪندڙ توجه فرمائن

ڪتاب جي ڇپائي ۾ ڪا وڏي خرابي هجي يا صفحا گهٽ هجن يا بائنڊنگ ۾ اڪيتي پوئتي ٿي ويا هجن تہ مڪتبة المدينہ سان رابطو فرمايو.

اَمِيرِ اهلسنّت دَامَتۡ بَرَكَاتُهُمُ الۡعَالِيَهۡ جي بيانن جو تحريري گلدستو

نيڪي جي دعوت ڪيئن ڏيون؟

ترجمو

ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ (دعوت اسلامي)

هن رسالي جو آسان سنڌي زبان ۾ ترجمي ڪرڻ جي وس آهر ڪوشش ڪئي آهي. جيڪڏهن ترجمي يا ڪمپوزنگ ۾ ڪٿي ڪا ڪمي بيشي نظر اچي ته ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ کي آگاهه ڪري ثواب جا حقدار بڻجو.

رابطي جي لاءِ:

ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ (دعوت اسلامي) عالمي مدني مرڪز فيضان مدينه محله سوداگران پراڻي سبزي منڊي باب المدينه ڪراچي

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: translation@dawateislami.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى خَاتَمِ النَّبِيّٖن ط
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْم ط بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْم ط

نيڪي جي دعوت ڪيئن ڏيون؟

دعاءِ عطار! يا ربّ المصطفٰي! جيڪو بہ مڪمل رسالو ”نيڪي جي دعوت ڪيئن ڏيون؟“ پڙهي يا ٻڌي وٺي ان کي نرم مزاج ۽ مٺا ٻول ڳالهائڻ وارو بڻاءِ ۽ ان کي والدين سميت بي حساب بخشي ڇڏ.

اٰمين بِجاهِ خَاتَمِ النَّبِيّٖن صلّی اللهُ عليهِ واٰلهٖ وسلّم

درود شريف جي فضيلت

فرمانِ آخري نبي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم! جنهن مون تي سؤ (100) ڀيرا دُرودِ پاڪ پڙهيو الله پاڪ ان جي ٻنهي اکين جي درميان لکي ڇڏيندو آهي تہ هي نفاق ۽ جهنم جي باهہ کان آزاد آهي ۽ ان کي قيامت جي ڏينهن شهيدن سان گڏ رکندو. (مجمع الزوائد،253/10، حديث 17298)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

نيڪي جي دعوت ترڪ ڪرڻ وارو حضور عَلَيْهِ السَّلَام جي طريقي تي ناهي

حضرت سيِّدُنا عبدالله ابن عباس رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ کان روايت آهي تہ سردارِ مڪّہ مڪرَّمہ، سلطانِ مدينہ منوَّره صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو ارشاد آهي: لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيْرَنَا وَيُوَقِّرْ كَبِيْرَنَا وَيَاْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ

اَلْمُنْکَرِ يعني اهو اسان مان ناهي جيڪو اسان جي ننڍن تي رحم نہ ڪري ۽ وڏن جي عزت نہ ڪري ۽ نيڪي جو حڪم نہ ڏئي ۽ برائي کان منع نہ ڪري. (سنن ترمذي ج 3 ص 370 حديث 1928)

نيڪي جي دعوت صرف عالمَ سڳورن تي ناهي عوام تي بہ لازم آهي

مُفسّرشهير، حڪيمُ الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان رَضِيَ اللهُ عَنْه هن حديث شريف جي الفاظ ”نيڪي جو حڪم نہ ڏئي ۽ برائي کان منع نہ ڪري“ جي تحت فرمائن ٿا: هر شخص پنهنجي طاقت ۽ پنهنجي علم جي مطابق ديني احڪام ماڻهن ۾ جاري ڪري، هي صرف عالمن جو ئي فرض نہ آهي سيني تي لازم آهي، حاڪم هٿ سان برائيون روڪي، عالم عام زباني تبليغ سان هي فرض ادا ڪري، هن زماني ۾ ان سان گهٽي غفلت ڪئي پئي وڃي. (مِراة المناجيح ج 6 ص 416)

مىں نیکی کی دعوت کی دھومیں مچاؤں
تُو کر ایسا جذبہ عطا یا الٰہی

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللهُ عَلٰی مُحَمَّد

اعرابي (ڳوٺاڻي) جڏهن مسجد ۾ پيشاب ڪيو....

حضرت سيِّدُنا اَنس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمائن ٿا: هڪ پيري بيچين دلين جي چين، سَروَر ڪونين، نبيُّ الحَرَمَين، سيدُالثقَلَين صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم سان

گڏ مسجد ۾ موجود هئاسين ته هڪ اعرابي (يعني ڳوٺاڻو) آيو ۽ مسجد ۾ ويهي ڪري پيشاب ڪرڻ شروع ڪيائين، جنابِ رسالت مآب صَلَّى الله عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي اصحابن سڳورن (عَلَيۡهِمُ الرِّضۡوَان) ان کي آواز ڏنو: "ويهي!" پاڻ ڪريم صَلَّى الله عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ارشاد فرمايو ته ان کي نه روڪيو، ڇڏي ڏيو. صحابه ڪرام عَلَيۡهِمُ الرِّضۡوَان خاموش ٿي ويا ايستائين جو ان پيشاب ڪري ورتو، پوءِ مُبلغِ اعظم صَلَّى الله عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ان کي سڏ ڪري (نرمي ۽ شفقت) سان فرمايو: "هي مسجد پيشاب ۽ گندگي جي لاءِ ناهي" هي ته صرف الله پاڪ جي ذڪر نماز ۽ تلاوت قرآن جي لاءِ آهي، پوءِ پاڻ صَلَّى الله عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ڪنهن کي پاڻي آڻڻ جو حڪم ڏنو اهو پاڻي جو ڏول ڪٽي آيو ۽ ان (پيشاب جي جڳهه) تي وهائي ڇڏيو. (صحيح مسلم ص 164 حديث 285)

نيڪي جي دعوت ۾ نرمي ضروري آهي

مُفسّر شهير، حڪيمُ الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان رَحۡمَةُ اللهِ عَلَيۡه هن حديث شريف جي تحت فرمائن ٿا: خيال رهي ته نجس (يعني ناپاڪ) زمين جيتوڻيڪ سُڪي ڪري پاڪ ٿي ويندي آهي (جڏهن ته ان تان نجاست جا اثر ختم ٿي وڃن) پر زمين کي ڌوئڻ تمام بهتر آهي جو ان سان گندگي جو رنگ ۽ بوءِ به جلدي ويندي رهندي آهي ۽ ان سان تَيَمُّم به جائز ٿي ويندو آهي، هن حديث (۾ پاڻي جو ڏول وهائڻ جي تذڪري) سان هي لازم نٿو اچي ته ناپاڪ زمين بغير ڌوئڻ جي پاڪ نه ٿي سگهندي. مسجد

۾ پاڪائي جي علاوه صفائي به هجي ۽ هي ڏوئڻ سان ئي حاصل ٿيندي آهي، وڌيڪ فرمائن ٿا: هن ۾ مبلغن کي تبليغ جي طريقي جي تعليم آهي ته تبليغ اخلاق ۽ نرمي سان هئڻ گهرجي. (مراة المناجيح ج 1 ص 326)

پيشاب ڪندي ڪندي اوچتو رڪجي وڃڻ جا طبي نقصان

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! جڏهن ڪو پيشاب ڪري رهيو هجي ان کي ڇرڪائڻ وارو آواز لڳائڻ ۽ ڊيڄارڻ کان بچڻ کپي ڇوته پيشاب ڪندي وقت ڪنهن خوف وغيره جي ڪري اڌورو پيشاب فوراً روڪڻ سان طبي طور تي ايترا سخت نقصان پهچي سگهن ٿا جيترا نانگ جي ڏنگڻ سان به نٿا پهچي سگهن! پيشاب کي اڌورو ڇڏڻ سان جنون (يعني پاگل پن ۽ بيهوشي جا دورا پوڻ) ۽ گڙدن جون خطرناڪ بيماريون ٿي سگهن ٿيون.

بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ سنت ناهي

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! بيان ڪيل روايت ۾ بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ جو تذڪرو آهي انهيءَ ضمن ۾ عرض آهي ته بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ سنت ناهي، جيئن ته دعوت اسلامي جي اشاعتي اداري مڪتبة المدينه جي شايع ٿيل 1250صفحن تي مشتمل

ڪتاب ”بهار شريعت“ جلد پهريون صفحي 407 تي آهي ته اُمُّ المؤمِنين حضرت سيِّدَتُنا عائشه صديقه رَضِیَ اللهُ عَنْهَا فرمائن ٿيون: جيڪو شخص اوهان کي هي چوي ته نبي ڪريم صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم بيهي ڪري پيشاب ڪندا هئا ته توهان ان کي سچو نه سمجهو، حضور صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ويهي ڪري ئي پيشاب ڪندا هئا.

(سنن ترمذي ج 1 ص 90 حديث 12)

بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ جا نقصان

افسوس! اڄڪلهه بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ جو رواج عام ٿي چڪو آهي خاص ڪري ائيرپورٽ (AIR PORT) ۽ ٻين خاص خاص جڳهن تي بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ جو خاص انتظام هوندو آهي، ائين پيشاب ڪرڻ سان جتي سنت فوت ٿي وڃي ٿي ته اتي ان جا طبي نقصان به آهن جيئن طبي تحقيق جي مطابق بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ سان مثاني جا گُدود سُڄي ڪري وڏي ويندا آهن جنهن جي ڪري پيشاب تڪليف سان ايندو آهي، ڏارَ سنهي ٿيڻ، قطرو قطرو اچڻ بلڪ پيشاب بند ٿيڻ جا مرض پيدا ٿي سگهن ٿا، بيهي ڪري پيشاب ڪرڻ وارا ڪجهه ماڻهو بغير ڌوئڻ يا بغير خشڪ ڪرڻ جي پينٽ جو بٽڻ يا زنجير بند ڪندا آهن، جنهن سان انهن جي رانن وغيره تي پيشاب جا ڇنڊا پوندا آهن، ائين بنا عذر بدن کي ناپاڪ ڪرڻ وارا گنهگار ٿيڻ سان گڏوگڏ طبي طور تي به نقصان ۾ پئجي

سگهن ٿا، هڪ مُسْتَشْرِق (يعني اهڙو فرنگي (يورپي ماڻهو) جيڪو مَشرقي زبانن مثلاً اُردو، سنڌي وغيره جو ماهر هجي) ڊاڪٽر جانٽ مِلن (Dr Jaunt Milan) چوي ٿو: سُرينن (يعني بدن جو اهو حصو جيڪو ويهڻ ۾ زمين سان لڳي ٿو اهو) ۾ ان جي آس پاس وارن حصن جي اِلرجي، رانن جي خارش ۾ ڦرڙيون، پيڙو (يعني دن جي هينين حصي) جي ڪل لهڻ جي بيماري، پردي جي مخصوص جڳهه جي زخم جا مريض جڏهن مون وٽ ايندا آهن ته انهن ۾ اڪثر اهي هوندا آهن جيڪي پيشاب جي ڇنڊن کان ناهن بچندا.

پيشاب جي ڇنڊن کان نہ بچڻ جو عذاب

حضرت اَبِي بَڪره رَضِیَ اللّٰہ عَنْہُ فرمائن ٿا ته مان حضور نبيِّ ڪريم، روف رَّحيم عَلَيه اَفضَلُ الصلوٰة وَالتَّسلِيم سان گڏ هلي رهيو هيس ۾ پاڻ ڪريم صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم منهنجو هٿ پنهنجي هٿ ۾ ورتو، هڪ ماڻهو پاڻ ڪريمصَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي ساڄي پاسي هو، انهيءَ حالت ۾ اسان پنهنجي سامهون ٻہ قبرون ڏٺيون ته نُبُوَّت جي آفتَاب، جنابِ رسالتِ مَآب صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمايو: انهن ٻنهي کي عذاب ٿي رهيو آهي ۾ ڪنهن وڏي معاملي جي ڪري نہ ٿي رهيو آهي، توهان مان ڪير آهي جيڪو مون کي هڪ ٽاري ڪٽي ڏئي. اسان هڪ ٻئي کان اڳتي وڃڻ جي ڪوشش ڪئي ته مان ٻين کان اڳيان نڪري ويس، هڪ ٽاري ڪٽي ڪري حاضر خدمت

ٽيس، پاڻ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ان جا ٻہ ٽڪرا ڪيا ٻنهن قبرن تي هڪ هڪ ٽڪرو رکيو، پوءِ ارشاد فرمايائون: هي جيستائين ساوا رهندا انهن تي عذاب ۾ گهٽتائي رهندي ۽ انهن ٻنهن کي غيبت ۽ پيشاب جي ڪري عذاب ٿي رهيو آهي.

(مُسند اِمام احمد ج 7 ص 304 حديث 20395)

آقا صل صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ کي علم غيب آهي

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ڏٺو اوهان غيبتن ۽ پيشاب جي قطرن کان نہ بچڻ قبر جي عذاب جي سببن مان آهي هاءِ! اسان جو هي نازڪ بدن جيڪو (معمولي) ڪنڍي جي چيڀڻ، منجهند جي گرمي ۽ بُخار جي معمولي تپش نہ ٿو برداشت ڪري سگهي تہ اهو قبر جي وحشت ناڪ عذاب کي ڪِيئن سَهي سگهندو. ياالله پاڪ اسان پيشاب جي گندگي جي گناهن ۽ غيبتن ۽ ننڍن وڏن سڀنن گناهن کان توبهہ ڪيون ٿا، پيارا پيارا مالڪ! اسان کان هميشہ هميشہ جي لاءِ راضي ٿي وڃ ۽ اسان جي بنا ڪنهن حساب جي مغفرت فرماءِ.

اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

بيان ڪيل روايت مان اهو بہ معلوم ٿيو تہ اسان جي پياري پياري آقا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کي علمِ غيب آهي تنهن ڪري خداءِ وهّاب جي عطا سان عذابِ قبر جو حال ملاحظ فرمايائون، جيئن تہ بيان ڪيل روايت ۾ ظاهر آهي، منهنجا آقا اعليٰ

حضرت، اِمام اهلسنّت مولانا شاهه امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه حدائقِ بَخشِش شريف ۾ فرمائن ٿا:

سرِ عرش پر ہے تری گزر دلِ فرش پر ہے تری نظر
مَلَکُوت و ملک میں کوئی شے نہیں وہ جو تجھ پہ عیاں نہیں

مشڪل الفاظ جي معنيٰ: سر عرش: عرش جي مٿي، ملڪوت: فرشتن جي رهڻ جي جڳهه عيان: ظاهر

شرح ڪلامِ رضا: يارسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم! عرش جي مٿي ۽ فرش يعني زمين جي اندر جو سڀ ڪجهه اوهان جي پيش نظر آهي، دنيا جهان ۾ ڪا به اهڙي شيء ناهي جيڪا اوهان تي ظاهر نه هجي.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

شرابي تي انفرادي ڪوشش

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! نرمي سان جيڪو ڪم ٿيندو آهي اهو گرمي سان ناهي ٿيندو، ۽ مبلغ کي ته "ميڻ" کان وڌيڪ نرم ۽ برف کان وڌيڪ ٿڌو رهڻ گهرجي، چڙڀ ۽ دڙڪن سان ڪنهن جي اصلاح ٿيڻ مشڪل آهي. حُجَّةُ الاِسلام حضرت سيِّدُنا امام ابو حامد محمّد بن محمّد غزالي عَلَيهِ رَحْمَةُ اللهِ الوَالِي "اِحياءُ العُلُوم" ۾ نقل ڪيو آهي ته حضرت سيِّدُنا محمد بن زڪريا عَلَيهِ رَحْمَةُ اللهِ الكبريا فرمائن ٿا: هڪ ڀيري مان حضرت سيِّدُنا عبدالله بن محمد بن عائشه رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه وٽ حاضر ٿيس، پاڻ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه نماز مغرب کان پوءِ

مسجد کان گهر ڏانهن روانا ٿيا، رستي ۾ هڪ قريشي نوجوان نشي ۾ ڌُت نظر آيو، ان هڪ عورت کي پڪڙي ورتو، عورت رڙيون ڪرڻ لڳي، ماڻهو آيا ۽ ان نوجوان تي ڪاهي پيا، حضرت سيِّدُنا ابن عائشہ رَحْمَةُ اللہِ عَلَيْه ان کي سڃاتو ۽ ماڻهن کان ڇڏائي ڪري شفقت سان سيني لڳايو، پنهنجي گهر وٺي آيا ۽ ان کي سمهاري ڇڏيو، جڏهن اهو بيدار ٿيو تہ ان جو نشو لهي چڪو هو، ان کي نشي جي دوران ٿيڻ واري بي حيائي جي قصي ۽ مار جي خبر پئي تہ شرم سبب روئي پيو ۽ واپس وڃڻ لڳو، حضرت سيِّدُنا ابن عائشہ رَحْمَةُ اللہِ عَلَيْه ان کي روڪيو ۽ نهايت نرمي سان نيڪي جي دعوت ڏني ۽ احساس ڏياريو تہ پٽ! اوهان تہ قريشي آهيو، اوهان جي خانداني شرافت مرحبا! اهو تہ غور فرمايو تہ اوهان ڪيڏي وڏي هستي جو اولاد آهيو! پٽ! اللہ عَزَّوَجَلَّ کان ڊڄو ۽ هميشہ جي لاءِ شراب نوشي ۽ ٻين گناهن کان توبہ ڪيو، اهو نوجوان انهيءَ پيار ڀري نيڪي جي دعوت سان پاڻي پاڻي ٿي ويو ۽ ان روئي روئي ڪري توبہ ڪئي، شراب ۽ ٻين گناهن جي ويجهو نہ وڃڻ جو عهد ڪيو، پاڻ رَحْمَةُ اللہِ عَلَيْه شفقت سان ان جو مٿو چميو ۽ خوب حوصلہ افزائي فرمائي، اهو بيحد متاثر ٿيو ۽ سندن جي صحبت ۾ رهڻ لڳو ۽ احاديث مبارڪ لکڻ تي مقرر ٿيو.

(ماخوذ از احياء العلوم ج 2 ص 411)

ہے فلاح و کامرانی نرمی و آسانی میں　　ہر بنا کام بگڑ جاتا ہے نادانی میں
ڈوب سکتی ہی نہیں موجوں کی طغیانی میں　　جس کی کَشتی ہو محمد کی نگہبانی میں
صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب!　　صَلَّی اللّٰہُ عَلٰی مُحَمَّد

ماءُ کي قتل ڪري خودڪشي ڪيان ها...

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! گناهن کان پيڇو ڇڏائڻ، نماز جي پابندي جو ذهن ٺاهڻ، مڪي مدني آقا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي سنتن تي عمل ڪرڻ، دل ۾ عشق رسول جي شمع جلائڻ، جنّت الفِردوس ۾ جڳهه حاصل ڪرڻ ۽ عذاب نار کان پاڻ کي بچائڻ جي لاءِ دعوت اسلامي جي ديني ماحول سان هر دم وابسته رهو، سنتن ڀري مدني قافلن ۾ سفر جو معمول ٺاهيو ۽ نيڪ اعمال جي مطابق پنهنجي زندگي جا ڏينهن رات گذاريو، اوهان جي ترغيب جي لاءِ هڪ مدني بهار پيش ڪئي ٿي وڃي، هڪ مبلغ دعوت اسلامي جي بيان جو خلاصو آهي: مون کي مدني قافلي ۾ سفر دوران هڪ مسجد ۾ جمعي جي نماز کان پهريان سنتن ڀريو بيان ڪرڻ جي سعادت حاصل ٿي، بيان جي اختتام تي مسجد ۾ موجود اسلامي ڀائرن کي پريشانين جي روحاني علاج جي لاءِ ”تعويذات عطاريه“ حاصل ڪرڻ جي ترغيب ڏني، هڪ شخص عصر جي نماز وقت مون وٽ تشريف وٺي آيو ۽ پنهنجو مسئلو ڪجهه هنن لفظن ۾ بيان ڪيو: ڪجهه عرصو

پهريان مان روزگار جي سلسلي ۾ پاڪستان کان ٻاهر ويس ته اتي وجي چوري، ڌاڙي جهڙن ڏوهن ۽ ٻين غير قانوني ڪمن ۾ پئجي ويس، جڏهن ته پاڪستان ۾ منهنجي غير موجودگي ۾ هي قيامت آئي ته ڪنهن منهنجي ٻارن جي ماءُ تي غلط ۽ بي بنياد الزام لڳايا جنهن جو نتيجو ان جي خودڪشي جي صورت ۾ ظاهر ٿيو، جڏهن مون کي ان واقعي جي خبر ڏني وئي ته مان صدمي ۾ بي حال ٿي ويس ۽ فوري طور پنهنجي ڳوٺ اچي پهتس، نفس ۽ شيطان جي ورغلائڻ ۾ اچي مون پنهنجي گهرواريءَ تي غلط تهمت لڳائڻ واري کي قتل ڪري پاڻ به خودڪشي ڪرڻ جو ارادو ڪيو. مون ان واردات جا انتظام به مڪمل ڪيا هيا پر هن مسجد ۾ نماز جمعه ادا ڪرڻ سان گڏوگڏ اوهان جي بيان ٻڌڻ جي سعادت نصيب ٿي، بيان جي ختم ٿيڻ تي اوهان مشڪلات جي حل لاءِ تعويذات عطاريه حاصل ڪرڻ جي جيڪا ترغيب ڏني ان سان حوصلو مليو اوهان جو بيان ٻڌي منهنجا گناهن ڀريا ارادا به ختم ٿيڻ لڳا، مون هي فيصلو ڪيو ته اوهان کي پنهنجو مسئلو بيان ڪري ڪا اهڙي صورت اختيار ڪئي وڃي جو نانگ به مري، لٺ به نه ڀڄي، ان جون هي ڳالهيون ٻڌي ڪري پهرين ته مان گهٻرائجي ويس پر پوءِ الله ۽ رسول عَزَّوَجَلَّ و صَلَّی اللہُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کي ياد ڪري موقعي مناسبت سان معاملو حل ڪرڻ جي لاءِ دعوت اسلامي

جي اشاعتي اداري مڪتبةالمدينه جي سنتن ڀرين تحريري بيانن جا ٽي رسالا ”غصي جو علاج، عفو و درگذر جي فضيلت، خودڪشي جو علاج“ مان رهنمائي وٺندي تقريباً هڪ ڪلاڪ ان تي انفرادي ڪوشش ڪندو رهيس، اَلحَمدلله آخرڪار اهو اسلامي ڀاءُ پنهنجي خطرناڪ ارادي کان مُڙي ويو ۽ ائين ٻه قيمتي جانيون ضايع ٿيڻ کان بچي ويون، ان اسلامي ڀاءَ اشڪبار اکين سان توبه ڪئي ۽ نابالغ ٻارن سان گڏ غوث اعظم رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ جا مريد ٿي ويا، گهر جي حفاظت ۽ ڪاروبار جي برڪت جي لاءِ ”تعويذات عطاريه“ به حاصل ڪيائين، جڏهن مون ان کي مدني قافلي جي سفر جي رغبت ڏياري ته لڙڪ ڀريل اکين سان روئڻهارڪي آواز ۾ چيو: ”ان شآءَ الله عَزَّوَجَلَّ هاڻي ته منهنجي پوري زندگي دعوت اسلامي جي مدني ڪمن ۾ ئي گذرندي.“

اے اسلامی بھائی نہ کرنا لڑائی — کہ ہو جائیگا بدنُما مَدَنی ماحول
سَنور جائے گی آخِرت اِن شاءَاللہ — تم اپنائے رکھو سدا مَدَنی ماحول

(وسائلِ بخشش ص ۶۰۴)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللهُ عَلٰی مُحَمَّد

مبلغين جمعي جو بيان ڪن

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! هن مدني بهار سان جمعي جي سنتن ڀري بيان جون برڪتون به معلوم ٿيون، دعوت اسلامي جي سيني

ذميدارن کي گهرجي تہ جتي جتي ممڪن هجي جمعي ۾ (واري واري سان) مبلغ سنتن پري بيانن جي ترڪيب ڪن، چاڪاڻ تہ نمازِ جمعہ ۾ اچڻ وارا ڪيترائي اهڙا ماڻهو بہ هوندا آهن جيڪي عام طور اجتماع ۾ شرڪت نٿا ڪن، اهڙي طرح انهن تائين بہ دعوت اسلامي جو ديني پيغام پهچي ويندو آهي ۽ ڪيترن خوش نصيبن جي دل چوٽ کائي ويندي آهي ۽ ان شاء الله اهي گناهن کان توبہ ڪري پنج وقت جا نمازي بڻجي ويندا ۽ انهن تي اوهان جي وڌيڪ انفرادي ڪوشش ان شاءَ الله انهن کي مدني قافلي جو مسافر بڻائي ڪري دعوت اسلامي جي مدني ماحول سان وابستہ ڪري سنتن جو پيڪر بڻائي ڇڏيندي. جيئن اوهان هاڻي ملاحظ فرمايو تہ هڪ معاشري جو بگڙيل شخص مبلغِ دعوت اسلامي جي سنتن پري بيان ۽ انفرادي ڪوشش جي برڪت سان مسلمان جي قتل ۽ خودڪشي جو ارادو ترڪ ڪري تائب ٿي ويو.

هرڀن منٽن ۾ ٿي خود ڪشيون

افسوس! اڄڪلهہ ”خودڪشي“ ڪجهہ وڌيڪ عام ٿي وئي آهي ان جو وڏو سبب علمِ دين کان دوري آهي، ڏاڍهي ڪوڙيل جذباتي مادرن بي رِيش ڇوڪرن، اسڪول ۽ ڪاليج جي شاگردن، دنياوي تعليم وارن يا بي پرده فيشن ايبل عورتن ۾

ئي خودڪشي جو رجحان ڏٺو ويو آهي، اوهان ڪڏهن نہ ٻڌو هوندو تہ فلاڻ ديني طالب علم يا عالمِ دين يا مفتي صاحب يا شريعت جي پابند پردي واري نيڪ بي بي خودڪشي ڪئي هجي، دعوت اسلامي جي اشاعتي اداري مڪتبة المدينہ جي شايع ٿيل 472 صفحن تي مشتمل ڪتاب "بيانات عطاريہ" (ٻيو حصو) صفحي 404 کان 406 تي آهي: گناهن جي ڪثرت ۽ آخرت جي احوال جي معاملي ۾ جهالت سبب افسوس! اسان جي وطن عزيز ۾ بہ خودڪشي جو رجحان وڌندو پيو وڃي، هڪ اخباري رپورٽ جي مطابق اگست 2004 ۾ پاڪستان ۾ خودڪشي جا 68 واقعا ٿيا جنهن ۾ ڪراچي جو پهريون نمبر رهيو جڏهن تہ ٻيو نمبر ملتان وارن جو رهيو، انهيءَ اخبار جي مطابق دنيا ۾ هر 40 سيڪنڊ ۾ خودڪشي جو هڪ واقعو ٿيندو آهي.

ڇا خودڪشي ڪرڻ سان جان آزاد ٿي ويندي آهي؟

خودڪشي ڪرڻ وارا شايد اهو سمجهن ٿا تہ اسان جي جان آزاد ٿي ويندي، پر ان سان جان آزاد ٿيڻ جي بجاءِ الله پاڪ جي ناراضگيءَ جي صورت ۾ نهايت بريءَ طرح ڦاسي پوندي آهي. خدا جو قسم! خودڪشي ڪرڻ جو عذاب برداشت نہ ٿي سگهندو.

باهہ ۾ عذاب

حديثِ پاڪ ۾آهي تہ ”جيڪو شخص جنهن شيء سان خودڪشي ڪندو، ان کي جهنم جي باهہ ۾ انهيءَ شيء سان عذاب ڏنو ويندو.“ (صحيح بُخاري ج 4 ص 289 حديث 6652)

انهيءَ هٿيار سان عذاب

حضرت سيِّدُنا ثابِت بن ضَحَّاڪ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کان مروي آهي تہ پياري آقا، مديني واري مصطفيٰ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو ارشادِ عبرت بنياد آهي: ”جنهن لوهہ جي هٿيار سان خودڪشي ڪئي تہ ان کي جهنم جي باهہ ۾انهيءَ هٿيار سان عذاب ڏنو ويندو.“ (صَحيح بُخاري ج 1 ص 459 حديث1363)

گهٽو ڏيڻ جو عذاب

حضرت سيِّدُنا ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کان مروي آهي تہ سرڪار عالم، نورِمُجسَّم، رسولِ مُحتَشَم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمانِ عبرت نشان آهي تہ جنهن پنهنجو پاڻ کي گهُٽو ڏنو اهو جهنم جي باهہ ۾ پنهنجو پاڻ کي گهٽو ڏيندو رهندو ۽ جنهن پاڻ کي نيزو هنيو تہ اهو جهنم جي باهہ ۾ پاڻ کي نيزو هڻندو رهندو . (ايضاً ص 460 حديث 1365)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب!   صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

خالي ٿيلهو

امير المؤمنين حضرت مولاءِ ڪائنات حضرت علي المرتضيٰ شير خدا كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ الْكَرِيْم فرمائن ٿا: جيڪو دل ۾ چڱائي کي چڱائي نہ سمجهي ۽ برائي کي برائي تسليم نہ ڪري تہ ان جي مٿي واري حصي کي ائين هيٺ ڪيو ويندو آهي جيئن ٿيلهي کي الٽو ڪيو ويندو آهي ۽ پوءِ ٿيلهي جي اندر واريون شيون وڪري وينديون آهن . (مصنف ابن ابي شيبه ج 8 ص 667 رقم 124)

دل جي انڌي ۽ اونڌي ٿيڻ جي معنيٰ

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! واقعي ان ۾ بربادي ئي بربادي آهي تہ انسان دل ۾ چڱائي کي چڱائي ۽ برائي کي برائي مڃڻ کان انڪار ڪري ڇڏي، اسان کي گناهن کان هميشہ بچڻ گهرجي ۽ الله پاڪ کان قلبِ سليم (يعني صحيح سلامت دل) طلب ڪرڻ گهرجي، نہ تہ هاڻي اوهان دل جي تباهي جي باري ۾ موليٰ علي كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ الْكَرِيْم جو ارشاد ملاحظ فرمايو، ياد رکو! گناهن جي ڪثرت جي ڪري پهريان دل انڌي ٿيندي آهي ۽ پوءِ اونڌي يعني اُبتي ٿي ويندي آهي جيڪا آخرت جي لاءِ نهايت تباهہ ڪن آهي جيئن دعوت اسلامي جي اشاعتي اداري مڪتبة المدينہ جي شايع ٿيل 561 صفحن تي مشتمل ڪتاب "ملفوظاتِ اعليٰ حضرت" صفحي 405 تي آهي: ٽي شيون الڳ الڳ آهن، نفس، روح، قلب (يعني دل) روح بَمنزلہ بادشاهہ جي آهي ۽ نفس ۽ قلب

ان جا ٻه وزير آهن، نفس ان کي هميشه شر جي طرف وٺي ويندو آهي ۽ قلب جيستائين صاف آهي خير ڏانهن سڏ ڪندو آهي ۽ مَعَاذَالله ڪثرتِ مَعاصِي (يعني گناهن جي زيادتي) ۽ خاص ڪري ڪثرتِ بدعات(بدعتن جي گهڻائي) جي ڪري (قلب) ”انڌو“ ڪيو ويندو آهي هاڻي ان ۾ حق ڏسڻ، سمجهڻ ۽ غور ڪرڻ جي قابليت باقي ناهي رهندي، پر ان ۾ اڃا حق ٻڌڻ جي اِسۡتِعداد (يعني قابليت) باقي رهندي آهي ۽ پوءِ مَعَاذالله ”اوڙو“ ڪيو ويندو آهي، هاڻي اهو نه حق ٻڌي سگهندو آهي نه ڏسي سگهندو آهي، بلڪل چوپٽ (يعني ويران) ٿي ويندو آهي (پوءِ اعليٰ حضرت فرمايو) قلب (يعني دل) حقيقت ۾ ان مُضۡغَهِء گوشت (يعني گوشت جي ٽڪر) جو نالو ناهي بلڪ اهو هڪ ”لطِيفَه غَيۡبِيّه“ آهي جنهن جو مرڪز هي مُضۡغَهِء گوشت (يعني دل) سيني جي کابي پاسي آهي ۽ نفس جو مرڪز زيرِ ناف (يعني ناف جي هيٺ) آهي انهي ڪري شافعِيَّه (يعني شافعي حضرات) سيني تي هٿ ٻڌندا آهن ته ”نفس“ مان جيڪي وسوسا پيدا ٿين اهي قلب تائين نه پهچي سگهن ۽ حَنفِيّه (يعني حنفي حضرات) زير ناف ٻڌندا آهن.

توفیق نیکیوں کی اے ربِّ کریم دے
بدیوں سے بچنے والا تُو قلبِ سلیم دے

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

معافي نہ ملندي؟

حضرت سيِّدُنا ابودرداء رَضِیَ اللہُ عَنْہُ کان روايت آهي تہ توهان نيڪي جو حڪم ڏيندا رهو ۽ برائي کان روڪيندا رهو نہ تہ توهان تي ظالم باشاھ مُسلَّط ڪيو ويندو جيڪو توهان جي ننڍن تہ رحم نہ ڪندو ۽ توهان جا نيڪ ماڻهو دعا ڪندا پر انهن جون دعائون قبول بہ نہ ٿينديون اهي معافي گهرندا پر انهن کي معافي نہ ڏني ويندي. (احياءُ العلوم ج 2 ص 383)

برين ڳالهين کان روڪيو نہ تہ...!

خَلِيفَةُ المُسلِمين حضرت سيِّدُنا ابوبڪر صديق رَضِیَ اللہُ عَنْہُ ارشاد فرمايو: اي انسانو! توهان هن آيت کي پڙهندا آهيو:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ ۚ لَا يَضُرُّكُمْ مَّنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ ؕ

ترجمو ڪنزالايمان: اي ايمان وارؤ! توهان پنهنجو فڪر رکو توهان جو ڪو نقصان نہ ڪندو جيڪو گمراھ ٿيو جڏهن توهان راھ تي هجو. (پ: 7، المائدة: 105)

(يعني توهان ان آيت کي اهو سمجهو ٿا تہ جڏهن اسان پاڻ هدايت تي آهيون تہ گمراھ جون گمراهيون اسان جي لاءِ مُضِر (يعني نقصان ڪار) نہ آهن، اسان کي گمراھ کي گمراهي کان منع ڪرڻ جي ضرورت ناهي) مون مني مدني آقا صَلَّی اللہُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کي هي فرمائيندي ٻڌو آهي تہ ماڻهو جيڪڏهن بري ڳالھ ڏسن ۽ ان کي نہ بدلين تہ

ويجهو آهي جو الله تعالىٰ انهن سڀني کي پنهنجي عذاب ۾ مبتلا فرمائي ڇڏي.

(سنن ابن ماجه ج 4 ص 359 حديث 4005)

هن حديث شريف جي تحت ”مِراۃُ المَناجيح“ ۾ آهي ؛

قرآن ڪريم ۾ هن آيت يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ ۚ لَا يَضُرُّكُمْ مَّنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ ؕ ترجمو ڪنزالايمان: ”اي ايمان وارؤ! توهان پنهنجو فڪر رکو توهان جو ڪو نقصان نه ڪندو جيڪو گمراهه ٿيو جڏهن توهان راهه تي هجو.“ جي حوالي سان ڪجھ ماڻهو هي سمجهندا هئا ته اَمْرٌ بِا لْمَعْرُوف وَ نَهْىٌ عَنِ الْمُنْكَر (يعني نيڪي جو حڪم ڪرڻ ۽ برائي کان منع ڪرڻ) جي ضرورت ناهي بلڪ پنهنجي اصلاح ڪرڻ گهرجي بين جا گناهه يا ڪوتاهيون ان جو ڪجھ بگاڙي نه ٿيون سگهن، حضرت سيِّدُنا ابوبڪر صديق رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ هن مغالطي کي پري ڪندي رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي ان ارشاد گرامي جي حوالي سان ٻڌايو آهي ته جڏهن ماڻهو برائي کي ڏسي ڪري ان کي بدلڻ جي ڪوشش نه ڪن ته اهي سڀ عذاب ۾ مبتلا ٿيندا آهن. ٻي روايت مان هي ڳالھ ظاهر ٿيندي آهي ته انهي تبديلي جو تعلق طاقت سان آهي يعني برائي کي بدلڻ وارا ماڻهو ان کي بدلڻ جي طاقت رکڻ جي باوجود نه بدلين ته اهي به عذاب جا مستحق هوندا.

(مراة المناجيح ج 6 ص 507)

ذڪر ٿيل آيت جي تحت صَدرُالاَفاضِل حضرت علامہ مولانا سيِّد محمد نعيمُ الدّين مراد آبادي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: مسلمان

ڪافرن جي محرومي تي افسوس ڪندا هئا ۽ انهن ڪي رنج ٿيندو هو ته ڪافر عِناد (يعني عداوت) ۾ مبتلا ٿي اسلام جي دولت کان محروم ٿي ويا، الله تعالىٰ انهن (يعني مسلمانن) کي تسلي ڏني ته ان ۾ اوهان جو ڪجهه ضَرر (يعني نقصان) ناهي، اَمرٌ بِا لمَعرُوف وَ نَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَر (يعني نيڪي جو حڪم ڪرڻ ۽ برائي کان منع ڪرڻ) جو فرض ادا ڪري توهان بري ٿي چڪا آهيو توهان پنهنجي نيڪي جي جزا پائيندو، عبدالله بن مبارڪ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمايو: هن آيت ۾ اَمرٌ بِالْمَعْرُوف وَ نَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَر جي واجب هجڻ جي تاڪيد آهي ڇوته پنهنجي فڪر رکڻ جي معني هي آهي ته هڪ ٻئي جي خبر چار ڪري، نيڪين جي رغبت ڏياري، برائين کان روڪي.

ايندڙ هفتي جو رسالو

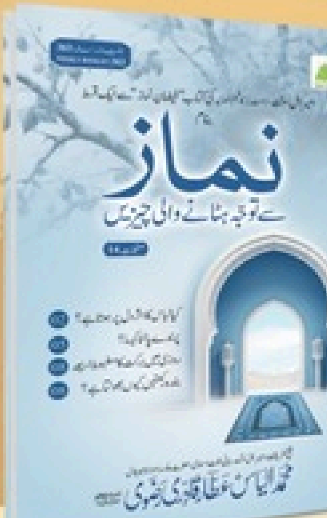

978-969-722-687-0

01082506

فیضانِ مدینہ محلہ سوداگران، پرانی سبزی منڈی کراچی

UAN +92 21 111 25 26 92 0313-1139278

www.maktabatulmadinah.com / www.dawateislami.net

feedback@maktabatulmadinah.com / ilmia@dawateislami.net